

Kéretlenül küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
sza, ha bélyeget
mellékelnek. Kéz-
iratokat hat hét-
nél tovább nem
őrziünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon: 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NÓTISZTVESELOK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBAT-
HELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NOTISZTVESELOK
EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFILIGA A NŐK VÁLASZTÓ-
JOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát
csak a Nő és a
társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.
Cikkek átvételé-
hez azonkívül a
szerző engedélye
is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: – Dr. Márkus Dezső. – *Bédy-Schwimmer Rózsa*: A mi despotáink. – *Jvakooff Preelooker*, London: Férfiak a nők választójogáért. – *Megyerine-Brüll Hedvig*: A feministaclub. – *Réthy Lajos*: Egy nagy magyar jogász a nők választójogáról. – *Hermanne, Ludvig Blanka*, Medgyes: December nyolcadika. – *Agoston Péterné*, Nagyvárad: A központi háztartás előnyei. – Szemle. – Irodalom – *Beatrice Harraden*, London: Hazatérés. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – Nőkongresszus rovata.

Dr. Márkus Dezső.

Fiatal mozgalmunk még nem szokta meg a kidölt harcosokat. Szinte hihetetlen, hogy ma legjobbjaink egyikét gyászolja seregünk. Akit legjobban szerettek volna sorainkból kimarni ellenségeink, mert látták, mily érzékeny vesztesége volna ez ügyünknek: íme, a kegyetlen véletlenség áldozata gyanánt hagy itt bennünket, a munkabírás geniejének példáját hagyva emléküi reánk.

Érdemeinek méltatására a mi szempontunkból el kellene mondanunk a Feministák Egyesületének 8 éves történetét, amelynek minden lapján nyomait találjuk az ő buzgó működésének. Erre sem terünk, sem higgadt megfontolásunk e pillanatban nincsen. Egyet tudunk: bármilyen munkában, bajban, nehézségben volt Márkus Dezső segítségére szükségünk, az ő emberfölötti munkaterhe sem akadályozta meg abban, hogy nagy energiáját, párját ritkító alapos tudását, kifogyhatatlan jóakarátát ügyünk szolgálatába állítsa.

Még az eddiginél is nagyobb segítség reményét fűztük – mi is, ő is – a legutóbbi városi választások eredményéhez, amely őt is a törvényhatóság tagjai közé juttatta. És íme, az erős intellectus, a fáradhatatlan munkás, a becsületes demokrata jövőnk munkássága elveszett számunkra és mindazok számára, akik sokoldalú munkássága bármely ágában közel állottak hozzá.

De a múltban létrejött alkotásai nem veszhetnek el: munkássága mint lelkesítő példa, mint követésre buzdító mintakép és *mint kötelező imperativus* áll előttünk: *dolgozzatok, mint én, elfáradást nem ismerve* és annival *nagyobb felelősség tudatában*, mert reám a jövőben nem számíhattok!

A mi despotáink.

Írta: Bédy-Schwimmer Rózsa.

A mi szempontunkból ennek az országnak két despotája van. Az egyik egy személy: gróf Tisza István, a másik egy testület: a Magyarországi Szociáldemokrata-Párt vezető-sége.

E két despota a nők választójogának megvalósítását terrorizmusa minden fégyveré-
vel meg akarja akadályozni.

A kormánypártban Tisza István misztikus hallgatásával dermedti meg a nők választójoga melletti állásfoglalásra való hajlamot, az ellenzéket pedig a szociáldemokrata-párt vezető-sége otthaggyással fenyegeti, ha a nők választójogát komolyan meri követelni.

A légy ráül a haladás kerekére és azt hiszi, hogy ezzel megállítja a haladást.

Keserű furcsaság csupán, hogy e kerék mögött loholnak a haladás kocsisai, akik ha a kerékre dongó száll, bűgásától ijedten bele-

markolnak a kerék küllőibe és meglásítják iramát. Mert csak meglásítani és zökkenteni, de feltartóztatni sohasem lehet a haladás kerekének gördülését.

Nos, most, hogy Lukács miniszterelnök és a nők választójogának munkapárti „hívei” Tiszától, az ellenzék pedig a szociáldemokrata-párt vezéreitől való félelmében elejthetőnek vélik, a mit röviddel ezelőtt az ország szempontjából is megalkotandónak ítélték, keményen szembe kell néznünk a helyzettel.

Szögezzük le, hogy a sajtó április óta hirdette a kormánynak azt a szándékát, hogy a választójogi reformon belül a nők választójogának bizonyos mértékét is megvalósítja. A közvélemény e tényt elfogadta és természetesen találta. Csak a szociáldemokrata-párt közlönye kifogásolta a tervet.

A munkapárti képviselők egész sora végig cikkezte a sajtót e kérdésben és az ellenzék is belenyugodott a ténybe. Augusztus hó 26-ikán pedig Lukács László miniszterelnök a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége, a Feministák Egyesülete és a Férfiliga együttes küldöttségének többek közt ezeket mondotta: „A kérdés előttem nem új, már foglalkoztatott és mondhatom, hogy bővebben foglalkoztam vele. Mindjárt ki is jelenthetem, hogy a legteljesebb mértékben rokonszenvezem és jogsultnak találok a kívánságot. Sőt! Hiszen a nők épúgy, sőt mondhatnám véleményem szerint még jobban rátermettek a politikai jogok gyakorlására, mint a férfiak. Mondhatnám, a mai választók 80%-ánál alkalmasabbnak találnám a nőket, ha nem is mind, hiszen nők is vannak, akik nem tudnának e joggal megfelelően élni.”

A maga hajlandóságának bizonyítására pedig a következőkre hivatkozott:

„Egyébként hiszen talán megfigyelhették: a nagyenyedi beszédemben nyitva hagytam az ajtót a nők választójoga számára és olyat nem mondtam, ami azt kizárná. És azért mondhatom, hogy a magam részéről teljesen azon leszek, hogy megcsinálhassuk, Behatóan fogom tovább tanulmányozni a kérdést, politikai barátaimmal meg fogom beszélni a kérdést és ha az ő részükről nincs aggály, akkor azon leszek, hogy megelégedésüket kiérdemeljem.”

A mint a miniszterelnök „politikai barátaitól” – és -ról tudjuk, semmi kifogásuk nem volt a terv megvalósítása ellen. Tisza sem nyilatkozott, csak merev hallgatásának suggestiójával ijesztette meg a miniszterelnököt, aki ezért rájött, hogy a nők választójogát most mégsem lehet megvalósítani. Miért? Tisza miatt.

Tisza, mint argumentum.

Az ellenzékiek részéről pedig a következőkre kell emlékeznünk: Júniusban az újvidéki népgyűlésre menet a keleti pályaudvaron Justh

találkozva a feminista agitátorokkal, spontán nyilatkozott az egyesült ellenzék és a szociáldemokrata-párt közös választójogi javaslatáról: „Az ellenzék választójogi tervezetének tárgyalásakor – mondotta Justh Gyula – többen követelték a nők választójogát. Én, mint a nők választójogának híve, nem bántam volna, belementem volna a nők választójogának felvételebe, de szocialista barátaim elleneztek ezt, s minthogy én a népnek ígérkeztem, nem foglalthattam állást olyasvalamiért, amit a szociáldemokrata-párt vezérei elleneztek.”

Íme: ott Tisza az argumentum, itt a szociáldemokrata vezérek.

Utóbbiak terrorizmusáról azonban, a Népszava állandóan hazug, gyanúsító ferdítésein, népgyűlési verekedésein, gyűléseink ellen elkövetett brutális merényletein kívül egyéb dokumentumaink is vannak. Megüzenték, hogy: „Jászi, Kunfi és Garbai majd tesznek róla, hogy a nők ne kapjanak választójogot.” Nem értékeltük túl komolyan a fenyegetést. Azt is megszoktuk, hogy lapjuk a legdurvább gyanúsításokkal élt mindenki ellen, aki a nők választójogát ép olyan fontosnak tartja, mint a férfiakét. De nem hunyhatunk szemet ezeknél súlyosabb politikai jelenségek felett.

Justh történelmi értékű nyilatkozata óta egyéb tünetek is arra vallanak, hogy az egyesült ellenzék a nők választójoga dolgában a szociáldemokrata-pártvezérek terrorizmusának hatása alatt áll. Így bár gróf Apponyi Albert és Kossuth Ferenc szeptember elején személyes tárgyalás alapján állást foglaltak a nők választójogának a választójogi reform alkalmával való megvalósítása mellett s bár Tóth János, a Kossuth-párt alelnöke is hasonlóan nyilatkozott, semmi nyomát sem találjuk annak, hogy az egyesült ellenzék választójogi tervét ilyen irányban módosította volna. Hogy miért nem történt ez eddig? A szociáldemokrata-párt vezéreinek határozott ellenállása miatt. Hihetetlennek tartanok a tényt, ha legszavahihetőbb forrásból nem nyertük volna az információt.

De Tisza és a szocialista vezérek despotizmusa nem mentség *azokra*, nézve, akik közéletünk sorsát kezükben tartják. A nők joga nem az a jelentéktelen és mellékes requisitum, melyet alku tárgyává tehetnek és ijesztgetésre sutba dobhatnak. A ma asszonyai jogaikat forró szenvedélylyel óhajtják, elodázhatatlannak tudják és minden halasztó akadályban a nemek harcának kiélesítését látják.

A két nem közjogok dolgában farkaszemet néz egymással: az egyenlő jogokért küzdők a nemek békéjére törekszenek, a jogot megtagadók a harcias állapotot fentartják és a jog megadását megghiúsítok a nemek harcát lánggra hevítik. Mi nem akarjuk a harcot!

De akarjuk jogainkat! Türelmetlenebbül, mint valaha.

A háború lehetősége és mindaz a szörnyűség, amely közéletünket állandóan megremegteti, még mindig hátráltatja a nemzet belügyeinek legel étbé vágóbb reformját.

Mi, akik nem osztunk és nem szorzunk azoknál a kérdéseknél, melyek politikai és diplomáciai elintézését követelnek, zavartalanul koncentrálnak erőnknek a jognak megszerzésére, amely véget vet e szegényteljes állapotoknak.

Háborús zaj, kétségbeesett családok százazreinek jajgatása, pótolhatatlanul elpusztult értékek, Európa lángbaborulásának lehetősége: ez az egyoldalúan himnemű állami berendezés eredménye. Tovább a süket és a vak sem állíthatja, hogy jól van minden elrendezve és hogy az állam léte és fejlődése elég jó kezekben van, ha tovább is kizárólag a férfiakéban marad.

Európa asszonyainak milliói sem pepecselhetnek tovább egyletesdi játékokkal. *Az államok nem nélkülözhetik tovább a nő polgárt. A kultúrájának, a civilizációjának szüksége van a nőben rejlő tartalékra.* Meg kell védenünk az emberiség legnagyobb és mindeddig barbár könnyelműséggel állandóan veszélyeztetett, kockáztatott javait.

A mai viszonyok ezerszeres súlyllyal érzetik velünk tehetetlenségünket. A legszenvedélyesebb tettvágy, a legforróbb felbuzdulás, a legnemesebb érzékenység egyaránt értéktelen és hatástalan, ha nők leikéből sarjazik. A Tiszák és a pártvezér urak a nemi osztályöntudat bélyegzőjével válogatják szét a társadalomra nézve értékes és selejtes elemeket.

De ha Tisza és a Magyarországi Szociáldemokrata-Párt vezérei szerint minden társadalmi haszon csak a férfiaktól várható is, mi asszonyok nem érezzük és tudjuk magunkat olyan értéktelennek, hogy belenyugodnánk kiselejtezésünkbe.

Akarjuk a választójogot. Nem nélkülözhetjük tovább.

Nemcsak magunkért, hanem az élet minden értékének fentartása érdekében, a kockázatokot *kizáró* intézmények létesítése érdekében. Múlhatatlanul szükségünk van arra a *jogra*, amelynek segítségével polgári és emberi *kötelességeinket* teljesíthetjük.

Jaj társadalmunknak, ha a nő szociális tettvágyát despotikusán továbbra is elfullasztja.

Arizona, Kansas, Michigan és Oregon államok november 5-én megadták a nőknek a férfiakéval egyenlő aktív és passzív választójogot, úgy hogy most már tíz amerikai állam (Washington, California, Wyoming, Utah, Colorado és Idaho már régebben) áll igazán népképviselő alapján.

Férfiak a nők választójogáért.

Írta: *Jvakooff Preelooker*, London.*

Vannak az emberek és a nemzetek életében boldog napok, melyekre bizonyára ráillik a régi zsoltár szava: „Ezt a napot az Úr teremte, örvendjünk neki és legyünk boldogok.” Mindazoknak, kik sok éven át türelmesen, kevés örömmel küzdöttek a nők felszabadításáért, lelki balzsam, megkönnyebbülés volt együtt látni a különböző nemzeteknek a nők választójogáért küzdő férfiligáit. Kongresszusunkat a közeli diadal előjelének tekinthetjük. De, hogy szemléltői lehetünk e ligák nemzetközi szövetsége megalakulásának, hogy részt vehetünk annak első kongresszusán, hogy tanúi és résztvevői lehetünk tanácskozásaiiban, mely a képviselőház recepciójában nyert méltó befejezést, valóban boldogsággal kell, hogy eltöltsön bennünket, mert az „*Úr napja*” köszönt be vele és a férfiaknak nőtestvérei felett gyakorolt sok százados elvakult zsarnokoskodása és elnyomása a nő, – nem: a férfi felszabadulásával fog hamarosan befejezést nyerni.

A nők választójoga érdekében alakult férfiligák nemzetközi szövetsége okt. 23-29-ig tartott első kongresszusának jelentőségét ékes szólan bizonyítják a delegátusoknak és más szónokoknak ott elhangzott beszédei.

Engedjék meg e helyen az argumentumokat összefoglalni, azaz egy példával illusztrálni, melyet önmagunkról készítettünk ezen első összejuvetelünk alkalmából és amely tiszta világításba helyezi a kongresszust és jó híreit széjjel küldi a testvéreknek és az egész világnak.

Képzelnék egy hosszadalmas törvényszéki tárgyalást, melyben a vádló és a védő egyaránt nagy ékesszólással támadja, illetve védi a vádlottat. A bíró és az esküdtek zavarban vannak, mert nem képesek megállapítani a vádlott bűnösségét vagy ártatlanságát. Ekkor a vádlott előrelép és töredelmesen bevallja bűnösségét, amivel véget vet minden fejtörésnek és habozásnak, a bíró pedig ítélni.

Ugyanez az eset áll fenn a nők választójogáért küzdő férfiligákra, illetve nemzetközi szövetségük első kongresszusára. Ebben az esetben szószerint a nő a vádló és a férfi a bűnös. Csakis a férfi felelős azokért a szenvedésekért, melyeket a nőknek személyüket és vagyonukat ért bántalmakért el kellett tűrniök. Csakis a férfi a bűnös, ezért elvárható tőle, hogy jóvá tegye a nők ellen elkövetett jogtalanságokat. Ezért csakis a nő volt az, aki vádolt, tanúskodott és bizonyítékokat hozott fel ügye mellett, míg a férfi kihívó ignoranciával fogadta a panaszt, mintha a nő arra sem

* Preelooker úr Oroszországot képviselte a kongresszuson. (Szerk.)

volna érdemes, hogy meghallgassák. És ma mégis az a tény, hogy sok országban alakult már meg a nő választójogáért küzdő férfiliga s hogy Európa, Ázsia, Amerika és Ausztrália 16 államában megkapták már a nők az őket megillető választójogot, nyílt beismerése a nők igazának, amivel egyúttal a férfi beismeri, hogy merényletet követett el nőtársa ellen, erkölcsi, gazdasági, politikai és sok egyéb tekintetben, amiket most készül jóvá tenni. A kongresszust tehát a beismerés koronájának tekinthetjük, a mennyiben a férfiak szemének kinyílása nyilatkozott meg benne és a férfiak sajnálatuknak adtak kifejezést azon igazságtalanságok felett, melyeket nőtestvéreik ellen elkövettek és azon elhatározásuknak, hogy ezentúl igazságosabbak lesznek.

Már nem lehet állítani, hogy csak egy kis csoport jelentéktelen férfi, néhány egyén, érzélgős idealista ismeri el és követeli a nők egyenjogúsítását, mert amint láthatjuk, a kongresszus vezetői részben államférfiak, jogászok és politikusok, kiknek nagy tapasztalatuk van a törvényhozási reformok terén, részben pedig a vallás, a tudomány, nevelésügy, orvostudomány, irodalom, művészet, kereskedelem, ipar és különböző foglalkozások és szervezetek képviselői.

Azért szívből köszöntjük testvéreinket, a vádlókat és felkiáltunk: „Örvendjete és legyetek rendkívül boldogok!” – mert a győzelem már a tiétek, mióta a vádlott beismerte panaszotok jogosságát. Az elintézést nem lehet már elodázni.

Fordította: *Pogány Nándor.*

A feminista club.

Írta: *Megeriné-Brüll Hedvig.*

A feminista club alapításán fáradozik egy lelkes kis társaság, amely az ilyen egyesület társadalmi és propaganda-hatását külföldön tanulmányozta. A club a dolgozó vagy magános nőnek kávéház és vendéglőnél kellemesebb és olcsóbb otthont akar nyújtani kényelmes társalgóval, étkezővel, lapokkal, ülésteremmel és könyvtárszobával. A clubban fogadhatnak a tagok vendégeket, s ilyen alkalommal talán sok hívet szerezhetnek a feminizmus ügyének. A különböző társadalmi osztályhoz tartozó asszonyok érintkezésére igen alkalmas lesz ez a club és sokban hozzá fog járulni ahhoz, hogy a nők egy része letegyen túlságos konzervativizmusáról. A feminizmus eszméje ma már nálunk is nagyon elterjedt és közérdeklődés tárgya; s ha nem is fogjuk egyhamar London rekordját elérni, ahol a hasonló alapú clubok egész sora létezik, egy ilyen társadalmi köz-

pontnak azonban nálunk is okvetlen megvan a létjogosultsága.

Tudjuk, hogy küzdelem és kitartás kell a női club létesítéséhez. Azonban az asszonyok összeférhetlensége, amelyet ilyen nehézségek okául felhozunk, nem akadály. Számtalan irodában, üzletben, háztartásban és jótékonyági együletben működnek nők számos éven át a legjobb egyetértésben. És egy clubban is kétségkívül meg fogják egymást békésen érteni és meg fogják cáfolni a férfiaknak azt a régi állítását, hogy egymásnak semmit sem bocsátanak meg a nők; még azt sem, ha egyiknek szebb toll van a kalapján, mint a másiknak.

Az a kor elmúlt, melyben a leány összes vágyai és ambícióinak teljesülését a házasságban látja; az az idő is a múlté, mikor a nő, gyerekek nevelése után 40 évvel kizárólag a stoppolás és befőzésnek élt. A mai nő az élet materiális küzdelméből gyakran kiveszi részét és épúgy küzd, lelkesül eszményi célokért is, mint a férfi. Mutassák meg a magyar feministának, hogy nemcsak dolgozni és küzdeni tudnak együtt, de jó pajtások is lehetnek.

A feminista club természetesen férfi tagokat is befogad; nagy örömmel olyanokat, akik küzdenek a feminista eszméért. Sőt hálával veszi az alapító társaság, ha talán levélben hasznos utasításokat vagy tanácsot nyerhet érdeklődőktől. Erre vonatkozó leveleket kérjük Schwimmer Rózsának, a Nő és társadalom szerkesztőjének beküldeni. A rendes clubtag évi díját körülbelül 30-36 koronára tervezzük, vidéki kültagé kevesebb. Ilyen csekély összegért sokat fog nyújtani a club, a már felsorolt előnyök mellett előadásokat, zeneestélyeket stb. Ez a társadalmi központ a nők eszméi és céljainak sokoldalú megvitatása és előmozdítására szükséges, a kongresszus előkészítésére alkalmas, külföldiek fogadására, reprezentatív célokra – hasznos. Kérjük a feminista egyletek tagjait mentül számosabb jelentkezésre.

Egy nagy magyar jogász a nők választójogáról.

Írta: *Réthy Lajos**

Makfalvi *Dósa Elek* jogtudor a marosvásárhelyi református kollégium jogtanára volt 1830-tól 1867-ig. Jogtanítói működését a szabadságharc félbeszakította, az abszolút uralom eltiltotta; de 1861-ben, tizenhárom évi szünetelés után megint fellépett arra a tanítói székre, amelyet az ő egyénisége és működése országos tekintélyűvé tett. 1865. óta helyettesített

* E cikket a Magyar Hírlap október 26-iki számából vettük át. *Szerk.*

kellett magát, mivel előbb a Kolozsvárt tartott erdélyi országgyűlésre, az unió helyreállítása után pedig az újból egyesített Magyarország budapesti országgyűlésére küldetett képviselőnek. A magyar képviselőház csakhamar alelnöki székébe emelte.

1861-ben és előbb is Erdélyben fényes közéleti méltóságra szerették volna emelni; a magyar minisztérium helyreállítása alkalmával államtitkári állással kínálták; de ő elutasított magától minden rangos hivatalt, jogtanári címét tartotta meg 1867-ben bekövetkezett haláláig.

Kortársai Erdély Verbőczijének nevezték. Ez a megkülönböztető cím őt, és kizárólag őt, feltétlenül megillette, mert az alkotmányos Erdélyben az 1000-ik esztendőből 1849-ig törvény-szerűleg holt és érvényességgel birt törvényeket és jogszokásokat összegyűjtötte, rendezte, Erdélyhoni jogtudomány cím alatt három kötetben kiadta,

Eme munkája 1861-ben jelent meg. A Magyar Tudományos Akadémia már „azon év december 20-án tartott nagygyűlésében „önálló, jeles és szakját előbbre vivőnek” nyilvánította. Szerzőjét akkor mindjárt levelező tagjának, 1865-ben pedig tiszteleti tagnak választotta. A munkát magát 200 aranyos nagyjutalmával tüntette ki, mihelyt a jutalmazások sora a jogi művekre került. Levelezőtagi székhelyét Dósa Elek 1863. januáriusában tartotta meg, mutatót olvasván fel éppen akkor sajtó alá adott „Az erdélyhoni evangelicó-reformátusok egyházi jogtana” című művéből.

Mint tiszteleti tag nagyobb terjedelmű önálló dolgozatot szánt székhelyének. Hozzá is kezdett annak írásához 1866. szeptemberében Pesten. Címe volt „A jog biztonsága feltevéiről”.

A dolgozatból elkészült kilenc és fél ív, tiszta apró betűvel félhasábosan írva. Terjedelmesebb jogbölcseleti és jogtörténeti bevezetés után rátér, hogy az állam hatalmát törvényhozói, bírói és kormányzói működésében külön-külön kívánja tárgyalni. A megirt és fennmaradt dolgozatban még a törvényhozásra szánt rész sincs befejezve: de ami megvan, az igen becses és alapos, feltétlenül szabadelvű fejtegetéseket tartalmaz.

Ebből kívánom közölni a nők választójogára vonatkozó következő tételt:

„Szervezendő képviselői rendszerünk alapelve nézve ki lévén mondva az 1848-iki törvényekben, hogy az népképviselői, ki van az is mondva, hogy a népképviselő választásában a nép minden tagja szavazással bír, csupán azok kivételével, akik ily nagy fontosságú jog gyakorolhatására szükséges szellemi, vagy jellemi képességgel nem bírnának. Miért tagadtatott meg az idé-

zett törvényekben a választói képesség a”nőktől, legalább felhatalmazottaik által gyakorolhatólag, azon magyar honban, hol a főrendnek özvegyei követnek személyes küldésére voltak jogosítva még a hongyülésre is, okát nem láthatni. Még kevésbé indokolható az, hogy a pozsonyi 5. cikk ezen, csupán polgári jog gyakorolhatásától a nem bevett vallások sorsosait elrekesztette. – arra csak a bevett vallásúakat hatalmazván fel – akkor, midőn a kolozsvári 1. cikk a jogi egyenlőséget minden lakosra valláskülönbség nélkül kiterjesztette. A bevett vallásúakra a 2. cikkben csakis annyit mondván ki, hogy a születés általában sehol semmi különbséget nem teszen, abból éppen nem következtethetni, hogy a nem bevett vallásúak a népképviselő választásánál szavazási joggal nem bírhatnának. Azoktól, akik az állam irányában kötelességeiket, fentartása s védelme terheinek hordozásával teljesítik, megtagadni az érdekeik képviseltetésére befolyhatást, méltánytalanság, sőt igazságtalanság is lévén: *az állam terheit hordozó nők és be nem vett vallásnak választói képessége kimondását méltán igényelhetni s várhatni is.*”

Midőn a nagy jogtudós ezeket leírta, a feminizmus még nem tartozott a napirenden lévő és élesen vitatott kérdések közé. A suffragettek sem támasztottak hol neveltséget, hol boszankodást szemtelenkedéseikkel. Arra, hogy azok a nők, akiket értelmi és jellembeli tulajdonságaiknál fogva megillet, hozzá jussanak a polgári jogok gyakorlásához, nem szükséges a természet irányítása szerint kialakult társadalmi rend felforgatása. Amint a férfit nem akadályozza polgári jogainak gyakorlásában és kötelességei teljesítésében férji és apai mivolta, sőt ezek még bensőségesebbé teszik a közre irányuló gondosságát: éppen úgy a nő jogosultságát és beható érdeklődését csak emeli, ha mint feleség és anya betöltötte emberi rendeltetését, társadalmi feladatait.

A jogtudós tisztán az alapelvül elfogadott polgári jogegyenlőség alapján követelt szavazati jogot a nők számára. *Ha ezen az alapon megadatik, nemcsak egy évezredes jogtalan-ság szűnik meg vele, hanem igen sok vonatkozásban nyer nemesebb tartalmat a közélet.*

December nyolcadika.

Írta: Hermanné, Ludwig Blanka, Medgyes.

December nyolcadika volt a napokban. Boldogasszony fogantatásának napja. Nem valami nagy ünnep, mindig szerényen meghúzódik a többi napok közt, jóformán csak a katolikusok tudnak róla. Hogy mi a jelentése, azoknak is – legnagyobb részben mellé-

kes. Csak azért van nálunk ennek a kis ünnepnek igen nagy jelentősége, mert nagyon sok szomorúságnak, kegyetlen kínlódásoknak, félreértéseknek kezdete nálunk minden évben, minden ismétlődéskor újra.

Miért?

Azért, mert szerte a különböző zárdákban, intézetekben ezen a napon tételnek fogadalmat – a Mária kongregációk fogadalmát – fiatal, de milyen fiatal, milyen tudatlan gyermekekkel!

Nagyon sokat lehetne beszélni a kongregációk fogadalmáról minden egyes pontjáról, – melyeket a kívülálló oly kevéssé ismernek, egyelőre azonban csak egyet veszek ki, melynek hatása olyan nagyon közvetlen.

Arra tesznek fogadalmat 12-14-15 éves leánykák, tehát gyermekek – de gyakran még fiatalabbak is, hogy *soha más vallása, mint katolikus emberhez nem mennek férjhez.*

Már most az összesek, kik a fogadalmat letették, későbbi fejlődésük folyamán három nagy csoportra válnak szét.

1. Azok, akikben az így beléjük oltott, vagy már esetleg velükszületett egyháziasság (mert én ezt nem nevezném vallásosságnak), tudatlanságuk, ismeretek hiánya ugyanilyen irányba terelik az életet, amelybe a kongregáció is terelné. Ezek azok a kevesek, akiknek felekezeti – (nem vallási) – fogalmaik úgy körülalazzák a világot, hogy rájuk nézve más vallásúak épen úgy nem számbavehető emberek, mint elfinomult kultúremberekre nézve valami busman, vagy eszkimó. Ezekre nézve aztán szinte felesleges is a fogadalmat, minthogy sohasem kerülnek szembe e kérdéssel Szenteltvíz nekik a fogadalmat, mely sem nem árt, sem nem használ.

2. Nagyon kevesen, de vannak olyanok is, száz közt akad egy-egy, aki vallásos meggyőződésből teszi le a fogadalmat s aki úgy meg van áldva igazi, nem külső felekezeti, hanem lélekben fogant vallásos tehetséggel, hogy felnőve, kinő ebből a felekezeti gyermekcipőből, megtalálja saját vallását s boldogan emlékezve azokra a szép időkre, mikor még habfahéj ruhában, hótiszta lélekkel a „szent szüzet” imádta, nyugodtan veti le ezt a fogadalmat a többivel együtt, melyek ép oly feleslegessé váltak már részére, mint a járószalag, meg az elemi iskola. Ezeknek nem okoz az később gondot, hogy gyermekésszel megfogadtak valamit. De kevesen vannak, akik tudják, hogy éretlen ésszel és belátás, tapasztalás nélkül tett fogadalmak nem köthetnek.

3. A harmadik csoport azoké, akik lerázzák ugyan a fogadalmat, mert az élet kényszeríti őket arra, hogy semmibe se vegyék, de nem a szabadság s természetesség tudatával, hanem a *vétkezésével*. Azok, akik abban a

tévhitben élnek, hogy fogadalmuk kötelező megszegése *bűn* s csak a bűn tudatával mennek férjhez ahhoz az emberhez, akihez lelkük, szívéük, vérük, természetük őket sorozza.

S ezek a szerencsétlenek! Ezeknek boldogságát teszi kétkedéssé, vagy később egész életüket borússá ez a könnyelműség, melylyel a szülők gyakran tudatlanságból, felületességéből, nagyon gyakran csak külső hiúságból megengedik, hogy gyermekük december 8-án ott térdeljen fogadalmat téve az oltár előtt. Igaz, ezek szerencsétlenek, mert a bűntudat nyomja őket s aztán egész életük minden kisebb-nagyobb baját erre vezetik vissza. Csak két ilyen esetet említek! Egy leány, aki letette ezt a fogadalmat, később mégis nem katolikus emberhez ment férjhez. Természetes, hogy az nem történhetett meg anélkül, hogy az egész, ugyanazon kongregációhoz tartozó fiatalok figyelmét fel ne hívták volna erre az esetre s közben legborzasztóbb jövőt ne jósltak volna annak, aki így elvetemedett s megszegte fogadalmat. Gondoljuk csak meg, hány kegyetlen, kínzó órán, micsoda rábeszélő és lebeszélő tortúrákon kellett a leánynak átmennie s milyen felesleges erővesztés volt ránézve ez a küzdelem!

Minden ember életében megfigyelhetünk szerencsés és szerencsétlen időszakokat, eseteket. Csak attól függ, hogy melyiket kapjuk meg, vagy kapcsoljuk ki, hogy aztán milyen világításban tüntetjük fel az illetők életét. Az illető kongregáció vezetősége nem is vette észre azt, hogy a fogadalmat félretevésével összekerült fiatal pár boldog volt, nem vette figyelembe életüket, száz örömet át, hanem mikor egyszer nagy szerencsétlenség érte őket, mikor kis gyermeküket elragadta a halál, akkor ezt, mint bűnhődést állította a többi leányok elé. Pedig száz meg száz, ezer meg százezer családnak halnak el apró gyermekei. Egyiket hirtelen betegség pusztítja el, másik a vízbe fullad, századik kocsik alá kerül, az ezredik egy emeleti ablakon esik ki s a többi? Sok-sok tuberkulotikus, skrofulotikus betegség hányat végez ki?! Ilyenkor rendesen nem írják fel a szent egyletek, hogy ennek és ennek a boldog – fogadalmuk értelmében pusztán katolikus – párnak meghalt a gyermeke isten büntetése képen. De ebben az egy esetben a gyermek halála olyan büntetésnek lett feltüntetve, mely minden körülmények közt elmaradt volna, ha a gyermek apja katolikus lett volna. Hogyan hathat egy szenvedő, elcsigázott, minden hatásra legérzékenyebben reagáló asszonyra az, mikor gyermeke haláláért egy régi, önszántából tett lépését teszik felelőssé?

Minden dolog, melyet valamilyen erős érzés kíséretében fogunk fel, múlhatatlan nyomot hagy lelkünkben. Milyen mélyen bevér-

sódhet egy ilyen példa 12-14 éves leányok emlékezetébe! Romboló babonává lesz ott, mely nagyon sok esetben életük megoldásának állja útját!

Hasonló volt a másik eset is, melyben egy ilyen fiatal leányka irtózatossal lelki kínokat állt ki, nem tudva választani szíve vonzódása és fájdalma között. Papja s a kongregáció apáca-vezetője még akkor sem tanácsolták neki, hogy szíve hangját kövesse, mikor aggodalmak és kétségek közt hozzájuk fordult. Csak azzal biztatták, hogy maradjon hű s igyekeztek borzalmas jövőt eléje festeni arra az esetre, ha megszegné fogadalmát. Végre hozám jött, kiről tudta, hogy rég elvettem minden külsőséget és formát s valahol mégis ellensúlyt találva, követte tanácsomat, mely úgyszólván erősebb vágyának felelt meg. Így aztán, ha későbbre nem is sikerült az életét feldúltni, annyit mégis elértek, hogy épen ezt az életszakát, mely minden éleiben legszebb, s melyhez mindenkinek virágokat kellene a fiatalok számára hoznia, teleszórták tüskékkel, elszomorították könyvekkel. S mégis még nagy szerencse, ha csak átmenetiek ezek a kínlódások, bár így is mély nyomokat hagynak; de hány-szor tesz ideges, ma úgy is oly sok tekintetben akaratgyenge leányokat ingadozóvá, habozóvá az a tudat, hogy ha érzésüknek engednek, összes volt társaik, előljáróik, talán nagyon szeretett vezetőik kárhóztatását, megvetését vonják magukra! S ezek nemcsak egyes esetek, hanem típusok, melyekhez hasonlókat százával lehetne felsorolni.

A kongregációk azt fogják ellenvetésül felhozni, hogy lelke üdvösségéért s leendő gyermekei javáért még legnagyobb szerelmét is fel kell áldoznia a nőnek!

De ez már ma olyan meghaladott álláspont! *Minden nőnek az életében*, legyen az a régi felfogás szerint csupán feleségnek és anyának nevelt, vagy ezzel együtt s ezen kívül a legszabadabb, világban szereplő jövőre, önfenntartásra, emberi, nagy célokért küzdő munkára előkészített – *legdöntőbb, legelhatározóbb szerelmi élete s párjához való viszonyának megoldása*. Azt hiszem, ezt ma már nem tagadja senki. Azt is nagyon jól tudjuk, hogy a „lelki üdvösségét”, vagy hagyjuk el ezt az embert letagadó kifejezést s mondjuk inkább: élete harmóniáját az embernek nem egy jövő világra nézve, hanem itt, emberi életében kell megoldania. Már most, ha tönkre tesszük külső szuggesztíóval egy asszony szerelmi életét, tönkre tettük élete harmóniáját is; ha kínlódással, önlegyőzéssel tettük a szerelem megélését, akkor megzavartuk, megakadályoztuk a harmónia létrejöttét Bizonyára nagyon sokkal fontosabb az, hogy egy összekerülő fiatal pár testileg teljesen egészséges, minden nyavalyá-

tól, örökölhető bajoktól mentes legyen, mint az, hogy melyik, melyik templomban – vagy templomon kívül – imádja a maga istenét.

Az ember, legyen nő vagy férfi, álljon vallásos elfogultságok, babona, fogadalmak és tilalmak nélkül szemben azzal, kit érzése párjának megjelöl; ha aztán az együttélésben közös formát talál gondolatának, belső életének, élet- és világszemléletének, akkor úgyszólván közösen imádja a maga istenét; ha pedig nem, akkor is meg fogja találni két egymást szerető ember módját annak, hogy egyik a másikat az ő saját útján elősegítse.

Még azt sem mondom, bármi legyen is személyes meggyőződés, hogy egyáltalán kerüljék, vagy elvessek katolikus emberek is a kongregációkat. Mindenki a maga módja szerint rendezze be életét s ahogy lehet valaki kommunista, szindikalista, feminista, anarchista, szocialista, épen úgy lehet kongreganista is. Legyen boldog!! De fejletlen gyermekeket nem volna szabad a kongregációkba besorozni. Ahogy nem vehetjük komolyan, ha egy 12 éves fiú anarchista, vagy szindikalista, épen úgy nem lehetnek 12-16 éves gyermekek kongregánisták sem!

Szeretnék minden szülőt kérni; gondolják meg, mielőtt fel engedik venni leányaikat a kongregációba, hogy nagy kétkedések, kínlódások, szenvedések járma lesz az az érem nyakukban s hassanak oda, hogy gyermekeik megértsék, hogy ez a fogadalom épen úgy nem nekik való, mint ahogy nem volna még nekik való a házasság 12-14 éves korukban!

A központi háztartás előnyei.

Írta: *Ágoston Péterné*, Nagyvárad.

Napról-napra érezhetőbbé válnak azok a nehézségek, melyekkel a kis családi háztartásoknak a modem életviszonyok közt meg kell küzdeniök s hova-tovább mind világosabb lesz, hogy a segítség egyik leghathatósabb módja a központi háztartások és közös konyhák létesítése Ez a háztartási munkának félreismerhetetlen fejlődési iránya.

A központi háztartásokkal világszerte kísérleteznek. Mint minden új dolognak, úgy ennek is roppant sok nehézséggel kell megküzdeni, annyi azonban bizonyos, hogy a háztartás megváltoztatásának óhaja és szüksége mind szélesebb körökben nyilvánul meg.

Angliában egyeletet alapítottak nőknek a központi háztartási munkára és a házi kiszolgálásra való kiképzésére. Ennek az egyeletnek, a „Society for the Promotion of Co-operative Housekeeping and House Service”-nek titkára Alice Melvin, a „Freewoman”-ban érdekes cikksorozatot közöl a központi háztartások előnyeiről és különböző formáiról, továbbá azok szervezési feltételeiről. A következőkben a legfontosabb részek rövid kivonatát közöljük.

I. A központi háztartás és a cselédkérdés.

Mint mindenütt, úgy Angliában is a középosztály egyik legégetőbb kérdése: a cselédkérdés. A rossz cselédvizonyok okát sok mindenben keresik, de a legkevesebben gondolnak arra, hogy annak valódi oka a házimunka megváltozásában található. Általában azt hiszik» hogy a házimunkás, vagyis a cseléd munkája századok óta ugyanaz maradt, holott ennek is megállapítható a történeti fejlődése.

A középkori háziasszony értékes termelő erőt képviselt, mert a mai iparnak házi szükségletet képező része az ő felügyelete alatt a házon belül készült. A cselédleányok, kik mindennek előállításában segédkeztek, alapos gyakorlati kiképzésben részesültek. Egy-egy nagy udvarház a szegénysorsú leányok nagy csapatának iskolájaként szolgált, ahol azok a hozzáértő úrnő vezetése és felügyelete alatt a házimunka minden ágában kiképzést nyertek.

A további előnye ennek a rendszernek abban állt, hogy a leányok közös testületet képeztek, a legtöbb munkát együttesen, magukhoz hasonlók társaságában végezték, ami nagyon hozzájárult ahhoz, hogy dolgukat kedvvel, örömmel teljesítsék. Mindazt, mit megtanultak, később mint önálló háziasszonyok is értékesíthették s már ez a tudat is több buzgalomra sarkalta őket.

A mai állapotokat ezzel összehasonlítva, nagy különbségeket találunk. Ma a gyári készítmények korát éljük. A házi munkának nehezebb, több figyelmet igénylő érdekesebb része ma már házon kívüli előállításra tere lődött s a házban inkább csak az alsóbb rendű és tisztogatósi munka maradt meg.

A háztartások túlnyomó száma egy cselédet foglalkoztat, aki műveltségénél és helyzeténél fogva elszigetelten él a családok körében s ez egyik oka annak, hogy bár a házi jövő-menő munka egészséges s a cselédek általában jól étkeznek, mégis igen sokan közülük vérszegénységben szenvednek s kellő életkedv híján vannak. A bánásmód is különböző, néhol semmi, másutt több szabadságot élveznek, de sehol sem tekintik őket olyan munkásnőknek, akiknek meghatározott munkarendjük, joguk és a független életre való igényük van.

A központi háztartás a cselédkérdés legalaposabb megoldása s ebből a szempontból tekintve, különösen két irányelv emelendő ki:

a) a házimunkát speciális ágakra kell osztani s minden ágra a munkásokat alaposan kell képezni;

b) jobb munkafeltételek szükségesek a háztartási munkások számára, magasabb bérek, meghatározott szabad órák és üdülési és szórakozási lehetőségek.

Mindezek lehetővé teszik majd, hogy a háztartási munkára jobb elemek is menjenek, akik ma ettől a munkától a függő helyzetre való tekintettel vonakodnak.

Szükséges természetesen megfelelő iskolák létesítése, ahonnan a leányok a kellő kiképzés elnyerése után a központi háztartások különböző ágaiban volnának alkalmazandók, ahol külön szobán kívül közös társalgó is állna rendelkezésükre, hogy egymás közt társas életet is élhessenek.

A mai otthon individuális rendszerének meg kell változnia. Husi kis külvárosi háztartást, melyet ma ugyan-

annyi rosszul fizetett és rosszul képzett cseléd sem tud megfelelően ellátni, félannyi jól képzett munkásnő nyolc óras munkaidővel jobban el tud látni, ha a munkák egy része központosítva van. A cselédkérdésnek ez az egyetlen és lehető megoldása.

II. A központi háztartás a kenyérkereső szolgálatában.

A háztartás mai rendszerével igen nehéz összeegyeztetni a nők kenyérkereső munkáját. A nő vagy a házasságról kénytelen lemondani, hogy választott élethivatásának élhessen, vagy ha férjhez megy, fel kell adni a reményt, hogy olyan munkával foglalkozhassak, amihez hajlamot érez, hacsak véletlenül nem éppen a házimunka az, ami ízlésével találkozik. Azelőtt annyira természetes volt, hogy az asszony csak a háztartási munkával foglalkozzék, hogy az olyan asszonyt, aki más munka iránt mutatott hajlamot, nőietlennek tartották, akinek a feleség és anya szerepe nincs igénye. S mivel ez az életfelfogás oly kitűnően megfelelt a férfi életmódjának is, tartott oly soká s dől meg oly lassan. Pedig nincs semmi igaz ok arra nézve, hogy két egyén házassága külső életük gépezetét teljesen felforgassa. Lehetőséget kell találni arra, hogy családok teljes ellátást élvezzenek s még hozzá olcsóbban, mintha külön háztartást alapítanak Ezt a problémát a közös háztartás van hivatva megoldani.

A „Society for the Promotion of Co-operative Housekeeping and House Service” feladataul tűzte ki, hogy művelt nőket képez ki a háztartási munkákra s központi háztartásoknak létesítését szervezi, ahol a kiképzett nőknek megfelelő alkalmazást is biztosít. Az egyik mód az, hogy kis lakásokból és egyes szobákból álló szövetkezeti házat létesít közös konyhával, ebédlővel, olvasóteremmel. Ez különösen egyedül álló, vagy házas munkásoknak alkalmas. A másik, inkább a középosztály szükségleteinek megfelelő módszer, a kertvárosszerű telep létesítése egy központi épülettel, melyet fedett folyosó köt össze az egyes különálló családi házakkal. A központi épületben van az étterem, könyvtárszoba, billiárdterem s egyéb szórakozásra szükséges helyiségek. Az ételleket kívánatra kinek-kinek a házba is küldik. A lakók együtt alkotják a szövetkezetet.

Az egyes házakban egy-egy munkaszoba is van, mely a konyhát helyettesíti, és ahol szükség esetén egyszerűbb ételek előállíthatók. A központi épületben lakó képzett háztartási munkásnők szükség esetén óra-, nap-, vagy hétszámra kaphatók. Az összes lakosztályok meleg vízzel, villanyvilágítással, porszívóval s minden szükséges készülékkel el vannak látva arra nézve, hogy a tisztogatósi munka a minimumra redukálható legyen.

A telepen nappali gyermekszoba is van képzett gyermekápolónővel, akire a napközben elfoglalt anyák gyermekeiket bízhatják.

Az ilyen háztartási rendszer azonban egyedül álló nőknek is nagyon előnyös, kik ilyen módon a különlakás előnyeit élvezhetik anélkül, hogy a házimunkára gondolniuk volna.

Az egyéni otthon rendszere már elérte fejlődésének határait s ha haladni akarunk, új rendszert kell meg-

kísértenünk s a közös háztartás a javított helyzet annyi lehetőségével kecsegtet, hogy csak azon csodálkozhatunk, hogy életbeléptetése ily sokára kitolódott. Erre magyarázatot csak e három szó ad: tudatlanság, előítélet és vállalkozási hiány.

III. Központi háztartás és anyaság.

A nők fejlődési történetüknek ahhoz az időpont, jához érkeztek, amikor azt látják, hogy csakis magukra vannak utalva, ha előre akarnak jutni. Első sorban az anyaság jövője foglalkoztatja legélénkebben a gondolkozó asszonyokat. Egyedül csak a nőkben van annyi tudás, lelkesedés és a jobb helyzet utáni óhaj, ami szükséges ahhoz, hogy legyőzzék mindazokat a nehézségeket, melyek a modern anya útjába állnak.

A közép és alsó néposztály anyáinak elsősorban is több szabad idővel kellene rendelkezniük, hogy anyagi kötelességeiknek jobban eleget tehessenek. Mert a nőre még ha nincs is gyermeke, elég kötelesség háramlik mint feleségre, élettársra és háziasszonyra. Az anyaság a mai körülmények közt csak mint még további kötelesség jelentkezik, mely sok esetben kevésbé fontos dolgoknak van alárendelve. Pedig talán fölösleges rámutatni, hogy mennyivel szükségesebb volna a háziasszonyságot az anyaság alá rendelni, mint megfordítva.

A gyermek első éveit sok ápolást és állandó felügyeletet igényelnek, aminek az átlagos anya állandó anyagi gondjai és dolgai mellett még a legnagyobb erőfeszítés dacára sem tud kellően megfelelni. Később pedig, mikor a gyermek szellemi élete kezdődik, az anyának nagy elfoglaltsága mellett nincs meg a kellő nyugalma, szellemi frissége és türelme, hogy a gyermek ébredő tudásvágyát vezetni tudja. Mindezeknél tragikusabb még az az általános jelenség, hogy a felnőtt gyermekek kinőnek az anya szellemi hatásköréből s elvesztik a vele való lelki közösséget, ami nagy részben arra vezethető vissza, hogy az anyák szellemi fejlődését a háztartással járó ezernyi apróság megakasztja s nincs idejük megismerkedni az új eszmékkel, melyek légkörében gyermekeik élnek. Hosszú évek sok fáradtsága és gondja olyan munkára volt fordítva, melynek gyümölcsét az anya nem élvezheti, mert egy napon arra ébred, hogy fiai és leányai, kiket oly végtelen szeretettel éj gonddal nevelt fel, szellemileg idegenek hozzá.

Ha az anya gyermekével lelki közösségben akar maradni, úgy több szabad időre van szüksége. Az államnak is szüksége van az anyák bölcsességére s a kéz, mely a bölcsőt ringatja, sok esetben nemzetének sokkal hasznosabb szolgálatot is tudna teljesíteni. A központi háztartás ebből a szempontból is nagyjelentőségű a jövőre nézve. Nemcsak hogy felszabadítja az anyát sok aprólékos gond alól, de azt is lehetővé teszi, hogy még a szegényebb sorsú anya is időnkint a közös gyermekszobában megfelelő felügyelet alá helyezhesse gyermekét s ezt az időnkinti nyugalmat éppen gyermeke nevelésére gyümölcsöztethesse. Az anyának a háztartás ilyen formája mellett több ideje marad arra, hogy feleség, férjének élettársa és a nagy világnak tevékeny és hasznavehető polgár legyen.

SZEMLE.

Nő- és férfitisztviselők egyenlő fizetése.

Abból az alkalomból, hogy Victoria bérmegeállítási tanácsa *nemre való tekintet nélkül 48 shillingben állapította meg a tisztviselők legkisebb heti bérét*, a Common Cause érdekes összehasonlítást tesz a victoriái és az angliai viszonyok között, ami különösen az angol férfi- és nőtisztviselő keresete közötti különbségben mutat nagy ellentétet. Ugyanis az angliai *National Union of Clerks* (Tisztviselők Orsz. Egyesülete) a férfialkalmazott keresetnek átlagát Londonban heti 30 shillingben, vidéken 25 shillingben állapította meg, míg a nőknek általában heti 15-20 shillinggel be kell érniük. E szomorú adatok egy nagy angol munkaadót juttatnak eszünkbe, aki egyszer megjegyezte, hogy a nála alkalmazott nők kétszerannyit dolgoznak, mint a férfiak és ezenfelül jobban is végzik dolgukat. „Nagyszerű, uram, nemde, ön ennek fejében többet is fizet női-, mint férfialkalmazottainak?” kérdezte erre valaki. A munkaadó ezen csak nevette, mint valami kitűnő tréfán. Íme: Angliában a férfitisztviselő átlag 25-30 shillinget, a nőtisztviselő 15-20 shillinget keres, Ausztráliában pedig, ahol a nőknek is van választójoguk és ezzel segítették megteremteni a bérhivatalokat, a férfiak és nők egyaránt minimálisan 48 shilling heti fizetést kapnak. Nemcsak a nők, hanem a férfiak is.

Edison a nők választójoga mellett. Edisont, aki Rooseveltné elnökké választása mellett korteskedett, néhány hét előtt megintervjuvalta egy Will Irvin nevű újságíró, a *progresszív politika kérdéseiről*. Végül az újságíró megkérdezte a nagy feltalálótól, hogy mi a véleménye a nők választójogáról és erről így számol be: „Edison egy pontra szögezte a tekintetét, vagy egy percig gondolkodott és így szólt: Igen, a nőknek meg kell adni a választójogot és a közvetlen befolyást gyermekeik nevelésének ügyében és minden erkölcsi kérdésben. Azaz még oly esetekben is, mely munkájukat érinti.

– Aztán hol húzná meg ön a határvonalat? Edison megint gondolkodni kezdett, látszott az arckifejezésén, mint működött ott belül a dynamó, százszámra termelve az eszméket egy másodperc alatt.

– Nem, lehetetlen, itt nem állhatunk meg – kezdett önmagával vitatkozni. – Igenis én teljesen mellette vagyok. Csak ez helyes és igazságos. A nő a világ erkölcsi ereje és ez a mozgalom egyrészt a javak fecsérlését akadályozza meg, másrészt a tiszta erkölcsöt fogja diadalra juttatni.

Spanyol nők tanszabadsága. A spanyol kormány rendeletet adott ki, amely az egyetemek összes fakultásait a férfiakéval egyenlő feltételek mellett megnyitja a nők előtt. A kormány egyúttal elrendelte mindazon pályák megnyitását a nők előtt, amelyekre az egyetemi tanulmányok jogosítanak.

Mary Edith Durham. A balkáni háború kezdete óta Miss Mary Edith Durham a Daily Chronicle haditudósítója. Miss Durham lóháton követi a hadakozó seregeket. Tudósítói munkája mellett betegápolással is foglalkozik.

Mazzini az emancipációról. (Részlet Mazzini egyik 1858-ban a munkásokhoz intézett beszédjéből):

„Búcsúzásul még egy kötelességre hívom fel figyelmeteket, mely nem kevésbé szent, mint amely hazátok szabadságának és egységének kivívását és épségben tartását parancsolja.

Teljes felszabadulástök csak egy elv diadalán alapulhat és állhat fenn: az *Emberi Család* egyesülésének elvén.

A mai napig az Emberi Család fele – az a fele, melytől vigaszt és ihletet nyerünk, az a fele, mely a gyermekkor első nevelésének gondját viseli – polgári, politikai és társadalmi jogok nélkül él, még pedig azért, mert egy egyszerű megtagadás kizárja a nagy Közöségből.

Nektek, kik saját felszabadulástökért szinte vallásos meggyőződéssel szálltok síkra, minden alkalommal és minden eszközzel tiltakoznotok kell a nagy Egység e megtagadása ellen.

A nők felszabadítását szükségszerűleg össze kell kötni a proletárok felszabadításával. Küzdelmeket csak akkor fogja magán viselni az egyetemes igazság bélyegét.”

Állami nőalkalmazottak nyugdíja. Az állami tisztviselők nyugdíjára vonatkozó törvényjavaslat-hoz egyesületünk is állást foglalt. A javaslat ugyanis, bár a nőalkalmazottat saját személyére nézve teljesen egyenlő elbírálásban részesíti a férfialkalmazottal, hátrányos rendelkezéseket tartalmaz a nőalkalmazott hátrahagyott családjára nézve. Kimondja ugyanis a javaslat, hogy a nőalkalmazott árvái csak az esetben jogosultak nevelési járulékra, ha atyjuk elhalt, vagy teljesen vagyontalan és munkaképtelen. Minthogy a nők ugyanazon kulcs szerint fizetik nyugdíjjárulékaikat, mint a férfiak, sérelmesnek tartjuk ezt az intézkedést és ezért az egyenjogúsítás kimondását kértük ebben az irányban is. Beadványunkat megküldöttük a pénzügyminiszternek, a miniszterelnöknek és a képviselőház pénzügyi bizottsága összes tagjainak. Hasonló értelmű megkereséseket intézték az illetékes miniszterhez felkérésünkre a Feministák Egyesülete és a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége is. A javaslatot időközben a képviselőház letárgyalta, a nélkül, hogy kívánságainkat figyelembe vette volna, jóllehet *Hegedűs Lóránt* képviselő úr a ház elnökének átnyújtotta beadványunkat.

A Nagyvárad Magántisztviselők Egyesülete fennállásának tizedik évfordulóján nagyobb szabású ünnepséget rendezett. Az ünnepségek sorozata a városháza termében megtartott díszgyűléssel kezdődött, melyen a rendező egyesület tagjain kívül a város főispánja, polgármestere, a kereskedelmi és iparkamara elnöke és a társeszesületek kiküldöttei vettek részt. Egyesületünket Gergely Janka elnök és Feldmár Kornélia háznagy képviselték az ünnepségeken, akiket a nagyváradai Egyesület kartársi szívességgel és vendégszeretettel fogadott.

A díszgyűlés során Kreutzer Lipót, a M. O. Sz. elnöke tartalmilag és formailag egyaránt kitűnő ünnepi beszédet mondott. Utána a testületek képviselői adták át

* E jelentés helyszüke miatt kiszorult a Nőtisztviselők Országos Egyesülete hivatalos rovatából.

megbízóik üdvözleteit, majd Besnyő Béla dr., a M. O. Sz. és egyesületünk ügyésze tartott előadást, melyben kiemelte, hogy bár a magántisztviselők jogviszonyairól Magyarországon eddigelé még beszélni sem lehet, a bíróságok felfogása és a joggyakorlat a főnök és alkalmazott közötti peres ügyekben mind gyakrabban áll a gyengébb fél, tehát az alkalmazott mellé.

A díszgyűlést bankett követte, amelyen a felköszöntők egész sora hangzott el. Utána az egyesület football-csapatának mérkőzését néztük végig, melyen nagyváradai kollégáink megmutatták, hogy a rendszeres sportolás fontosságát sem becsülik alá.

Az ünnepségeket befejező színházi díszelőadás előtt (Földes Imre darabja, a „Hivatalnok urak” került színre) meglepetésben volt részük a vendégeknek. Az egyesület helyiségében tartott összejövétel keretében ugyanis leleplezték az országos Szövetség elnökének, dr. Kreutzer Lipótnak, továbbá a jubiláló egyesület díszelnökének, Schwarz Izidornak arcképét. Ezenkívül egy az egyesület összes eddigi funkcionáriusainak arcképéből összeállított tableauval is feldíszítették az egyesület termét.

A nagyváradai sajtó pártkülönbség nélkül az egyesület mellé állott. Az ünnepélyt megelőző és követő napokban az összes lapok hosszú cikkekben foglalkoztak a magántisztviselő-kérdéssel, az egyesület fontosságával és a jubileumi ünnepségekről színes riportokat hoztak.

Igazolva láttuk az ünnepélyen azt, amit különben már előzőleg is tudtunk, hogy a Nagyváradai Magántisztviselők Egyesülete igen számottevő tényezője úgy a magántisztviselő-mozgalmaknak, mint Nagyvárad társadalmának.

Helyszüke miatt e számból kimarad a Glosszák rovata, a Magyarországi Nőegyesületek közgyűléséről, Békeegyesület demonstrációjáról szóló jelentés és a beérkezett művek jegyzéke.

IRODALOM.

Wilhelm Laszmus: Emberek vágóhídja. (Menschenschlachthaus.) Ford. Brestovsky Ede. Ára 1 korona.

Az eljövendő világháború vérfagyasztó borzalmainak mesteri kézzel megfestett látnoki képeit tárja elének a szerző. Iszonyú realitásban tárul elének a tömeggyilkolás technikája, látjuk az emberek vágóhídját, melyet már háborúnak nem is nevezhetünk. Nincs itt többé mérkőzés, merészség, ügyesség. Hanem vannak pokoli gépek, melyek halomra pusztítják az embereket „olyan tömegesen, olyan hidegvérrel, olyan szakértelemmel, ahogy csak káros férgeket irtani szokás.”

És látjuk a megmenekültek és megmaradtok örjöngéseit. És tudjuk, – ezt már mi fűzzük hozzá – hogy ezek a félig megőrültek majdan mint a jövő generáció nemzői a tömegelfajulás átkával fogják sújtani népeiket. A kultúremler mély elkeseredése és kétségbeesése forradalmi színezetet ad a leghatásosabb képeknek, az egész könyvecskének pedig forró aktualitást kölcsönöz a balkánháború és a belőle kifejlődő nagy európai válság.

Szegváriné.

Hazatérés.

Írta: *Beatrice Harraden*, London.

Télen délután öt óra tájban North tanár nyugtalanul jár fel és alá dolgozószobájában, ami igen szokatlan eset nála, mert rendszeren ott szokott ülni íróasztala előtt, nagy művének: Az emberiség fejlődésének filozófiai gondolataiba mélyedve. Most azonban testi- lelki egyensúlya felborult. Hetek óta küzdött magával. Hol arra szánta el magát, hogy megbocsát feleségének és fátyolt borít a történetekre, de aztán ismét erőt vett rajta a felháborodás és ismét csak nem tudta neki megbocsátani, hogy nevére szegyet hozott, hogy fölt nélküli családfáját bemocskolta és hogy okot adott barátainak a gúnyolódásra.

Es most – még ma délután hazajön és neki bele kell törődnie abba a helyzetbe, hogy megint együtt éljenek, mint azelőtt. De érezte, hogy látása mindig fel fogja ébreszteni benne a szegyen emléket. És mégis szerette az asszonyt az ő sajátos komoly módján és úgy vágyott rá, hogy megbocsáthasson neki teljes szívből. Hiszen az asszony mindig oly jó és oly türelmes volt vele szemben. És milyen eszes volt! Mily könnyen fogta fel a német nyelvet. Mily okosan és vidáman ismerte ki magát a vég nélküli mondatokban és mily tiszta szabatosággal tudta azoknak értelmét lefordítani, amivel sokat könnyített férje munkáján. Képzletben ott látta az asszonyt a homályos szobasarkokban levő íróasztala előtt, amint barátságosan mosolyogva szólt oda neki: „Itt van, Albert, ezt az értekezést rendbe hoztam számodra, de most már kinyújtózkodhatom.”

Szívélyes búcsúzás, gyöngéd csók a férj homlokára, óvatos ajtónyitás és becsukás és az asszony elment.

Hirtelen vágyakozva néz az ajtó felé. Mily gyakran hagyta abba a munkáját, ha az asszony távozott és úgy szerette volna, ha az mindjárt visszatér és elfoglalja helyét a homályos szobasarkokban.

Az ő homályos szobasarkában – mint ő nevezte. Az igaz, hogy a sarokban sötét, nagyon sötét volt. Mit is mondott egyszer egy régi, sötét sarokról, amely elég jó az asszonynak? Eszébe jutott, hogy ezt a megjegyzést feleslegesnek és ostobának találta. De a valóságban az asszonynak még sem jutott más hely a szobában, mint a homályos szöglet, ahol North Albert bizonyára nem tudott volna dolgozni. Ezt be kell ismerni Hiszen lehetett volna helyet szorítani az asszony íróasztalának, ha a rengeteg könyveket és iratsomókat máshova rakja. Hát miért nem tette meg? De ami, késik, nem múlik. Ezt még most is meg lehet tenni. És ha betoppan – talán már néhány perc múlva – rögtön észre fogja venni, hogy férje gondolt rá és tett érte valamit, ami egy megváltozott helyzetet, az asszony szellemi értékelését fogja szimbolizálni. Mégis eddig annyira sem bírta elkeseredését mérsékelni, hogy az asszonyt fogságában meglátogatta volna – sőt büszkesége még azt sem engedte, hogy testvére által néhány sort küldjön neki, melyben bocsánatáról biztosítja.

A könyves polcra elkezdte lecipelni a nehéz köteteket. Nem akarta, hogy valaki segítsen neki ebben a munkában, egészen egyedül akarta elvégezni. – Igen – meg fog bocsátani az asszonynak. Ha megjön, elébe megy a lépcsőházig és így fogja köszönteni: „Aline, megbocsátok!”

Ne tudja meg az asszony, mily keményen kellett küzdenie, míg előítéletét, önzését, méltóságérzetét és sértett büszkeségét legyőzte.

Három kötet – négy kötet. – De milyen nehezek! És az asszony mily gyakran nyújtotta neki oda őket. Még fülébe csengett: „Ne fáradj, Albert, majd én odaadom neked azokat a barbár szörnyeket.” E szavak emlékének elmosolyodott. Igaza volt az asszonynak: a könyvek borzasztó nagyok és súlyosak. – Hat kötet. – Mennyire nélkülözte az asszonyt e hosszú hónapok alatt! Eddig be sem vallotta magának, hogy mily elhagyottnak érzi magát nélküle. – Hét kötet. – Különös, hogy csak most érti meg az asszony érzését és gondolkodását.

Talán azért, mert az asszony hazatérése feletti örömeiben haragja és felháborodása elmúlt és szívét szeretet tölti be és szelleme szinte megtisztult.

A felső polcra le az összes könyvekkel! – Miért is zárkózott el oly makacsul az asszony befolyása elől addig, míg egy este távozott hazulról és sok más asszonynyal együtt résztvett az utcai tüntetésen, amely miatt négy hónapi fogságra ítélték? Most beismerte önmagának, hogy az asszony mindent megtett, hogy megértesse vele a nőmozgalmat, mint az élet és a fejlődés olyan megnyilatkozását, melyet államférfiúnak, tudósnak, kereskedőnek egyaránt figyelembe kell venni. És az igaz, hogy ilyenkor mindig keményen lehurrogta, a mire az asszony szórtanul távozott és neki sejtelve sem volt, hogy milyen, lelkiállapotban

Így természetesen váratlanul érte a csapás. Ma azonban első ízben belátta, hogy ő is hibás, amennyiben nem ismerte el az asszony igazát és semmiben sem támogatta őt. Ez szinte elég ok arra, hogy megbocsásson neki.

Ismét üres lett egy polc. Aline mulatni fog igyekezetén. Ő maga is tréfásnak találta. Mily porosak a könyvek! Természetes, hiszen az asszony nem gondozhatta őket. Pedig úgy gondjukat szokta viselni, mintha virágok lennének. És rendszeren énekelt, mikor óvatosan letörölgette őket. Milyen vidám és milyen jóságos is volt ő mindig! Hogyan is állhatta meg, hogy az asszonyt – izé – visszavonultságának hosszú ideje alatt meg sem látogatta és miért is volt olyan gögös, hogy maga nem ment őt haza hozni? Vagy küldte volna érte Jeggalább hűgát, Izabelt.

Egy taxaméter állt meg a kapu előtt A tanár földre ejtette a kezében levő könyvet. Hirtelen különös változáson ment át. Arc kifejezése, mely még az imént mosolygós volt, szigorú, kemény lett. Akarata ellenére, szinte öntudatlanul ismét ott vergődött az előítélet háló-jában, melyből a férfiak általában nehezebben szabadulnak, mint a nők.

Becsületes szándékkal szabadulni óhajjt, mint annyi más férfi, de igyekezete hiábavaló, mint annyi más férfié.

Mozdulatlanul áll a polchoz támaszkodva. Ugyanazok az érzelmek, amelyek nem engedték meg, hogy érte menjen, most abban is akadályozzák, hogy elébe siessen. Keresztbe fonja karjait, szeméit az ajtóra mereszti és vár. Az ajtó kinyílik, de legnagyobb meglepetésére csak húga, Isabel jön be rajta, felindulástól kipirult arccal.

„Hol van Aline?” kérdé röviden.

„Albert” – felel a leány reszkető hangon – „AHe nem jön.”

„Miért?” – kérdezte kemény hangon. – „Nem telt ki még neki az ideje? Nem eresztették ma szabadon?”

„De igen – Ó szabad. Letelt az ideje Ott voltam nála. Albert, a szeme csillogása, arcának kifejezése többet mondott minden írott bizonyítéknál! Szeretném, ha látnád őt. De azt mondta, addig nem jöhet haza, míg –”

„Míg meg nem bocsátok neki” – szólt közbe a tanár.

„Nagyon tévedsz, ha azt hiszed” – mondja a leány csendesén, de határozott hangon „Inkább azt üzeni, hogy addig nem jöhet haza, míg neked meg nem tud bocsájtani.”

North tanár csodálkozó szemeket mereszt, de mielőtt szólhatott volna, a leány már távozott. „Míg nekem meg nem bocsáthat” ismétli gépiesen.

Fordította: *Pogany Nándor*.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tári cheque-
számla: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FÍÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

A politikai propaganda költségeinek fedezésé-
hez ujabban hozzájárultak:

Jancuskó Ludmilla	3- K
Szegvári Sándorné	10- K
Két tagtársunk, vitás honorárium ösz- szege gyanánt	
Eddigi gyűjtésünk	1344
Összesen	1345896 K

Dr. Márkus Dezső halála.

Szomorúan köszöntött be hozzánk az esztendő
utolsó hónapja: helyettes ügyvezetőnk, ügyünknek
lelkes, odaadó, nagyérdemű vezető harcosa, rövid
szenvedés után december 4-én mindannyiunk nagy
fájdalmára elhunyt

Erdemeinek méltatására a közeli hetekben
*emlékünnepe*t tartunk, amelynek előkészítésében
nem nélkülözhetjük tagtársaink segítségét.

Temetésén résztvettünk mindannyian, akik
halaszthatatlan kötelességeink elmulasztása nélkül
elkísérhettük utolsó útjára. Ügyvezetőnk rövid
emlékbeszédben adott kifejezést elhunyt harcoss-
társunkiránti elismerésünknek és hálánknak, vala-
mint annak a meggyőződésnek, hogy Márkus Dezső
példáján indulva, tagtársaink az eddiginél is
nagyobb energiával, az emberiség jobb jövőjébe
vetett hittel küzdenek majd ügyünk diadaláért.

Választmányunk elhatározta, hogy a koszorúra
szánt adományokból *dr. Márkus Dezső-alapot*
létesít, amelyet az ő kezdeményezésére megindult
szociális segítő-munka előmozdítására fordítunk.
Akkor tagtársaink közül hozzá kívánnak járulni
ahhoz, hogy méltó megörökítésben részesíthessük
kiváló munkatársunk emlékét, szíveskedjenek ado-
mányaikat mielőbb egyesületünkbe juttatni. A
szerény viszonyok közt élő tagtársak fillérei éppen
úgy bizonyítják ragaszkodó hálájukat, mint a gazda-
gok százasai.)

Adr. Márkus Dezső-alapra dec. 7-igbeérkezett
adományok: a Nőtisztviselők Orsz. Egyesülete 50
kor., Szirmay Oszkár és neje 200 kor., Schwimmer
Rózsa 20 kor., Glücklich Vilma 20 kor., Fekete
Gizella 10 kor., gróf Haller Györgyné 40 kor., Női
Lyceum 60 kor., Ungár Dezsőné 30 kor., dr.
Steinberger Sarolta 10 kor. Összesen 440 korona.

Dr. Márkus Dezső utolsó műve: *A nők választó-
joga* című füzet, egyesületünkben kapható. Ára 1 K 20 f,
tagtársainknak 1 K.

Novemberi krónika.

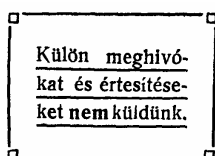
Szülői értekezletünk azzal a kérdve kifejtő
magántanítással foglalkozott, amelyet *Kármánné H.
Márta* tagtársunk szeptember óta vezet 10-12 éves
lányok és fiúk 6-10 tagú csoportjával. Elvont erkölcsi
ideálok magasztalása helyett az együttes munkának,
pint a kultúrfejlődés alapfeltételének és a kölcsönös se-

gítésnek, valamint az Önuralomnak gyakorlati célszerűsége-
t igyekszik megértetni tanítványjaival. Irányítója *Payot*:
Moral laique című munkája, amelynek útmutatásait a
nagyvárosi gyermek speciális helyzetének figyelembe-
vételével használja föl. Értekezletünk folytatása gyanánt
Kármánné felolvasta egy következő alkalommal néhány
tanítási órájának jegyzőkönyvét.

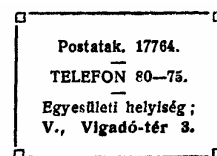
A Nemzetközi Férfiliga londoni kongresszusá-
ról érdekes, szemléletes és alaposan tájékoztató képet
festett m. *Megyenné Brüll Hedvig* tagtársunk. A tanács-
kozásokat az a törekvés irányította: megértetni a fér-
fiakkal, hogy *saját érdekükben* kell a nő politikai fel-
szabadulásáért küzdeniük; mert a politikailag elnyomott
nők alacsony munkabérei leszorítják a férfiak díjazását,
nehezítik az ő gazdasági érvényesülésüket is. A kongressz-
szus tárgyalásai között érdekes társadalmi összefüggések
voltak Lady Brassey fényes otthonában, az oxfordi
egyetemi collegeben, a képviselőházban és az Inter-
national Franchise Clubban. Ez utóbbi oly lelkesítő
hatást gyakorolt Megyerinére, hogy hazaérkezése óta
hasznosító klub létesítésén fáradozik és előreláthatólag
sikerül is tervét keresztülvinnie.

Szántó Menyhért min. osztálytanácsos elő-
adása mély betekintést nyújtott a társadalmi múzeumok
keletkezésének történetébe, rendeltetésébe és a buda-
pesti Társadalmi Múzeum szervezetébe. Ez utóbbi 3
cél szolgál s ennek megfelelően 3 csoportba sorozhatók
a benne összegyűjtött tárgyak: 1. A balesetek elleni
védekezést szolgálja azon készülékek gyűjteménye, a
melyek a munkaeszközökre alkalmazva, lehetlenné
teszik, hogy a fűrész fogai, a kés éle, szóval a baleset-
eket előidéző géprészek ériék a munkás testét. 2. Az
iparegészségügyet szolgálják: a munkahelyiségek alapos
szellőzését, az ártalmas por eltávolítását eszközölő, illető-
leg a munkás légzőszerveit védelmező készülékek, vala-
mint a kéznek ártalmas anyagoktól megszabadítására
vonatkozó utasítások. 3. Az általános egészségügyet szol-
gáló rész az emberi test egészségét fenyegető ártalmas
anyagok romboló hatásait és a célszerű eljárások hasznát
feltűntető szemléletes eszközökből áll, amelyek egy része
a drezdai egészségügyi kiállítás „Der Mensch” című gyűj-
teményének hatása alatt készült. A felsorolás irányában
növekszik azoknak az egyéneknek a száma, akiknek
javát a gyűjtemény egyes részei szolgálják: baleset ér-
átlag minden 250-dik, halálos baleset minden 1600-ik
munkást, de iparegészségügyi védelemre minden mun-
kásnak, általános egészségügyi ismeretekre minden ember-
nek van szüksége. E legutóbbi csoportba tartozó ismeret-
terjesztését tekinti az előadó a Múzeum legfontosabb
feladatának; ezért rendezett a Múzeum a nyár folyamán
Veszprémben, októberben Kaposvárott *népegészségügyi
kiállítást* és tervez ugyanilyet karácsony hetében Székes-
fehérvárott. Tagtársaink rendkívüli érdeklődéssel hallgat-
ták az élvezetes előadást és elhatározták, hogy a Társad-
almi Múzeumnak szorgalmas látogatói lesznek. Elegendő
jelentkező esetében egyesületünk 1-napos kirándulást
rendez karácsony hetében a székesfehérvári népegészség-
ügyi kiállításra.

Gyermekvédelmi bizottságunk most kezdte meg
tervbevett új munkakörét: a fővárosi árvaszék meg-
küldte a hivatásos gyámság alatt álló gyermekek első
listáját. Reméljük, hogy tagtársaink buzgó és lelki-
ismeretes munkája méltó lesz a bizottság elnökének
fáradhatatlan munkásságához és önzetlen odaadásához.

**A NŐTISZTVESELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

A szerkesztésért felelős: Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Szíves tudomására hozzuk, hogy egyesületi helyiségünket, mely eddig Andrassy-út 83. szám alatt volt, 1912. évi november hó 15-én

V., Vigadó-tér 3. sz. alá

helyeztük át.

Ugyanitt van hivatalos lapunk: „A nő és a társadalom” kiadóhivatala.

Az új egyesületi helyiség minden tekintetben alkalmas arra, hogy tagtársaink jól érezhessék magukat benne. Nagy örömünkre fog szolgálni, ha minél több tagtárs és minél gyakrabban veszi igénybe ezt a szép, új otthont, melyet igen nagy áldozatok árán nyújthatunk csak tagtársainknak.

Örömmel és büszkeséggel tölt el bennünket az a tudat, hogy egyesületünket ebben a vállalkozásában, mely minden tekintetben meghaladta egy szimpla lakáscsere méreteit, tagtársaink odaadó buzgalma és hathatós segítsége támogatta. Nem sorolhatjuk fel e helyen mindazokat, akik segítségünkre voltak e nagy munkában, csak Flesch Irma, Gyenes Szorensza, Györkös Irén, Mandl Pál és Taubner Margit neveit ragadjuk ki a sok közül, hogy hálás köszönetet mondjunk nekik.

Az irodai munka mindössze egy napig szünetelt; egyesületünk munkájában, dacára annak, hogy heteken át roppant súlyos körülmények között dolgozott az iroda, – semminemű fennakadás nem volt. Meleg köszönet érte irodánk tisztviselőinek.

Bár az új helyiségben már folyik a rendszeres munka, kötelességünknek tartjuk, hogy azt tagtársainknak hivatalosan is átadjuk. E célt szolgálják a következő összejövetelek:

18-án, szerdán este 8 órakor *saison-nyitó szerdai estélye*. Egyesületünk kedves régi barátja, *Rózsavölgyiné, Fried Margit (Ego)* írónő lesz szíves ezen az estén felolvasást tartani. Belépő-díj nincs; olcsó büffet a tagok és vendégeik rendelkezésére áll.

22 én vasárnap d e. fél 11 órakor *dr. Rónai Zoltán*, a Társadalomtudományi Társulat titkárának előadása

„A női munka értéke”

címen, Belépő díj nincs.

25-én szerdán, karácsony délutánján szívesen látjuk tagtársainkat az egyesületben, melynek nagyterme és társalgója ettől a naptól kezdve vasárnap- és ünnepponon is a tagtársak rendelkezésére áll.

Január 11-én, farsang első szombatján

nagy művészestélyt

rendezünk a vigadóban. Tagtársaink tudják, hogy a mi estélyeink mindenkor eseményszámba mennek, tudják, hogy az eddigi nagy sikerek a jövőre is kötelezzenek bennünket. Ezt az estélyt különösen jól elő kell készítenünk, hogy művészi is, hangulatos is és jövedelmező is legyen, hogy a helyiségváltozás nagy költségeiért is megtaláljuk a kárpótást. Minden tagtársunkat és összes kollegáikat szívesen látjuk a vigalmi bizottság ülésein, melyek

december minden csütörtökjén

este 7 órakor vannak az egyesületben.

Az estélyre a következő meghívót adtuk ki:

Meghívó. A Nőtisztviselők Országos Egyesülete által 1913. január 11-én a Fővárosi Vigadó összes termében állásközvetítési intézménye és üdülő telepe javára Csillag Teréz a Nemzeti Színház tagja, Dienzl Oszkár zongoraművész. Jeanne Demay koloratur-énekesnő, Király Ernő a Király Színház tagja és Vágóné Lénárt Gita dalénekesnő szíves közreműködésével rendezendő

Művészestélyre.

Kezdetre 9 órakor Hangverseny után tánc. A tánczenét a honvédszenekar Bachó karmester úr vezetése alatt szolgáltatja. Jegyek ára 10 és 5 kor., tagok számára 2 kor. Jegyek kaphatók Rózsavölgyi és társa zeneműkereskedésben Kristóf-tér 3. sz. és Andrassy-út 45 sz. a. és az egyesület helyiségében, Vigadó-tér 3. sz. Telefon 80-75.

Nyugdíj. Aki nyugdíj ügyek iránt érdeklődik, az kérjen alapszabályokat a *Magántisztviselők Országos Nyugdíj Egyesületétől, Báthory-utca 5.* A táblázatokra és beiratkozásra vonatkozó útbaigazító tanácsokkal készséggel szolgál Egyesületünk titkársága.

A Nőszövetség közgyűlése ezúttal Budapesten folyt le. Lapunk mai száma részletesen foglalkozik a közgyűlés tárgyalásaival, ezért e helyen csak azt jegyezzük meg, hogy úgy a közgyűlésen, mint az avval kapcsolatos nyilvános esti gyűléseken egyesületünk tagjai is résztvettek. Az állami tisztviselők nyugdíjára vonatkozó javaslatunkat a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

Résztvettünk továbbá azon a nagygyűlésen is, melyet a Békeegyesület hívott egybe a háború elleni demonstráció céljából.

Választójog. A választójog kiterjesztése tárgyában szerkesztett beadványunkat *dr. Várady Zsigmond* képviselő úr nyújtotta be a képviselőház elnökségének.

Bíró Irma tagtársunk a Révész és Bíró fotóműterem cég beltagja (Alkotmány-u. 19.) tagtársunknak 15% árengedményt ajánlott fel. Felhívjuk figyelmüket erre.

Új gyorsírókursus. Alkalmazásban levő tagtársaink számára, kik rövid idő alatt akarják a gyorsírást megtanulni, összevont gyorsírókurzust nyitunk *Létay Etelka* oki. gyorsírástanító vezetésével. A tanfolyam december 14-én este 8 órakor kezdődik. Jelentkezéseket sürgősen kérünk, mert később a tanfolyamhoz nem lehet már csatlakozni.

Temesvár.

Tanfolyamainkat tagjaink szorgalmasan látogatják. A magyar gyorsírási kurzus decemberben befejeződik és januárban kezdjük a németet, amelyre szép számú jelentkezők vannak. Kérjük tagtársainkat, akik részt akarnak még a tanfolyamon venni, jelentkezzenek mielőbb, mert karácsony utáni bejelentéseket már nem veszünk tekintetbe. Közgyűlésünket december 15-én vasárnap délelőtt 11 órakor tartjuk meg egyesületi helyiségünkben.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztári jelentés. 4. A jövő évi költségvetés megállapítása. 5. A titkárság megválasztása. 6. Esetleges indítványok. Tagjainkat ezúttal is meghívjuk a közgyűlésre.
Lukács Margit.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: **POGÁNY PAULA.**

Telefon: 117—58.

Sürgőnycím: **SUFFRAGIUM**

Mély gyásszal emlékezünk meg végrehajtó-bizottságunk társelnökének

Márkus Dezső

curiai bíró úrnak váratlan elhunytáról.

E rovat nem megfelelő keret érdemeinek méltatására, itt csak mélyeséges fájdalomnak akarunk kifejezést adni a bennünket ért mérhetetlen veszteség felett.

A kongresszus költségeihez újabban hozzájárultak: *Ágoston Péterné*, Nagyvárad (részlet) . . . 20.— K *Augusztin Mariska*, Kismarton, gyűjtőívén:

Fajt Marianna 2.—,	Takáts Józsefné 2.—,		
Wolff Lajosné 2.—,	Kelemen Gizella		
népiskolai tanítónő 2.—,	Franciska Saf-		
lin 2.—,	Schmid Ferenc káplán 2.—,		
Polgár Aladár káplán 2.—,	Dr Einhorn		
Arminné 2.—,	Pfeiffer Margit polg. isk.		
tanítónő 2.—,	Winkle Kornélia 1.—,		
Spitzer Lipót bőrgyáros 2.—,	Spitzer		
Sarolta 1.—,	Mährer Mátyásné 1.—,		
Grafné 2.—,	Horváth Viktor prépost		
3.—,	Wolf Hermína 5.—,	Kern Anna	
2.—,	Wolf Sándor	bornagykereskedő	
4.—,	Fröhlich Kathi földmivelő	—50,	
Pollák Vilmos kereskedő 2.—,	Schneider		
Félix gyári tisztviselő 1.—,	Pintér Antal		
3.—,	Wolf Ottilia 5.—,	Gabriel Rózsa	
1.—,	Kunerth kereskedő 4.—,	Dr. Me-	
rényi Lajos hercegi tanácsos 2.—,	Schle-		
singer Mórné 2.—,	Hesse Dávid keres-		
kedő —50.....			60.— „
<i>Bak Elza</i> gyűjtőívén:			
Dr. Kurtzné 1.—,	Kanitz Lilly 5.—,	Dr.	
Kanitz Emil 2.—,	Kanitz Vilmos 5.—,		
Dr. Bein Kornél 1.—,	Dr. Rendes Mik-		
lós 125,	Rendes Csupi —75,	nagy-	
sárosi Szirmai Oszkár 10.—.....			26.— „
<i>Bazár-bevétel</i>			4520.18
<i>Bálint Sándorné</i> , Szolnok.....			5.— „
<i>A breitensteini „Erholungsheim” vendégei</i>			
<i>a tulajdonosnő előadása alkalmából</i>			28.— %
<i>Jótejkony Nőegylet</i> , Kézdivásárhely . . .			5.—,
<i>Mrs. Mary Corbett</i> , London.....			300.— „
<i>Miss Corbett előadásainak bevételei</i> . . .			571.94 „
<i>Football-matchre</i> utólag befolyt			207.—,
<i>Geszty Rezsóné</i>			10.— „
<i>Greisinger Ottóné</i> , Szombathely			10.— „
<i>Guttman Adolfné</i>			10.—,
<i>Gyűjtés Miss Corbett pécsi előadásán</i> . .			30.39 „
<i>Haller Matgit</i> perselygyűjtése			15.30 „
<i>Hollannder Imréné</i> gyűjtőívén:			
Mandello Hugo 10.—,	Murai Róbert		
10.—,	Ormay Mórné 2.—,	H. 12.—,	
Bridge-partie 66.—.....			100.— „
<i>Ismeretlen</i>			1.— „
<i>Karácsonyi boltra</i>			69.— „

<i>Kárászné Szivessy Mariska</i> Szeged gyűjtő- ívén: May Gyula bankár	10.— K
<i>Kármánne H. Márta</i> gyűjtőívén:	
Dr. Feliemé 20.—, dr. Jakobiné 5.—.	25.— „
<i>Kelemen M. és neje adománya</i> , Pécs . . .	24.— „
<i>Kongresszusi bélyegekért</i>	25.10 „
<i>Kozma Jancsi</i> perselygyűjtése.....	3.— „
<i>Lamberger Józsefné</i> gyűjtőívén	64.— „
<i>Megyer iné Brüll Hedvig</i> előadásán persely- gyűjtés	19.77 „
<i>Gróf Pejacssevich Katinka</i> gyűjtőívén:	
N N. 10.—, Lónyay Sándorné 20.—,	
Somsich Andor 10.—.....	40.— „
<i>Rejormátus Nőegylet</i> , Hódmezővásárhely .	10.— „
<i>Báró Rosner Ervinné</i> . . .	10.— „
<i>Seenger Ida</i> gyűjtőívén:	
Andretti Károly 10.—, Jencsike 1.—,	
Dr. Neuber Ernő 2.—, Dr. Seenger 1.—,	
Vili 1 —	15.—
<i>Miss Jessie Simpson</i>	20.—
<i>Szálkai Sándorné</i> , Mátészalka	2.—
<i>Szakra-brosürakért</i>	19.32
<i>lurán Hacker Mária</i>	50.—
<i>Zipernowsky Károlynénál</i> tartott összbizott- sági ülésen gyűjtés.....	160.60
Eddigi gyűjtésünk.....	41.537.42
Összesen . . .	48.024-02

A Művész bizottság jelenti, hogy december hó 18. és 19-én *d. e. 11-től este 8-ig* a Bristol szálló dunaparti különtermében

képkiallítás keretében képauctiót

rendez a kongresszusi-alap javára.

Árverésre kerülnek *hírneves festők és szobrászok alkotásai.*

Árverező: december 18-án Jászai Marl, dec. 19-én gróf Kinsbryné Pálmay Ilka.

Minden belépőjegy (ára 1 kor.) egyszersmind sorsjegy is és résztvesz *a művész-bizottság által rendezett sorsjátékban.* Nyereménytárgy: *egy 400 korona értékű festmény.* — Bővebbet a külön meghívók.

Beszámoló.

A tolmácsoló-bizottság november hó 7-iki ülésén azóta elhunyt nagyérdemű társelnökünk, *dr. Márkus Dezső* kúriai bíró tartott rendkívül érdekes és tartalmas előadást „*Die Frau im ungarischen Recht, verglichen mit anderen Kulturstaaten*” címen. Az előadást németül, a kongresszus egyik hivatalos nyelvén tartotta. A felette bő anyagalmazból a nagytudású előadó nagy szakavatottsággal választotta ki azon részeket, melyek a hallgatóságot legjobban érdekelték és amelyek világos képet adtak arról, hogy a magyar nő helyzete a magánjogban, főképp vagyoni jogi helyzete kedvezőbb, mint bármely más kultúrállamban. A közjogokban való részese-

dést illetően – fájdalom – hazánk messze elmarad azon kultúrállamok mögött, amelyek már megadták a nőnek a választójogot. Az érdekes és tartalmas előadás után a hallgatók a gyakorlati életből merített kérdésekre kértek felvilágosítást. A felvetett kérdések és a válaszok annyira érdekelték az egész bizottságot, hogy egyik közelebbi ülés tárgyául ily gyakorlati kérdések megvitatását tűzték ki. Fájdalom, *MárkusDezső* előszóval többé nem vezethet bennünket a jogtudomány útvesztőjében A tolmácsoló-bizottság francia és angol kurzusai a résztvevők nagy érdeklődése mellett folynak. Újabb jelentkezők (csakis haladók), valamint januárban tartandó esperanto kurzusra jelentkezők forduljanak a tolmácsoló-bizottság vezetőjéhez, *Szirmay Oszkár*éhoz.

November 13-án a művész-bizottság igen látogatott ülést tartott elnöke, *Pejacsevich Katinka* grófnő lakásán. Számos indítvány került tárgyalásra, melyek közül főleg nagy lelkesedéssel fogadták *Jellinekné Lindh Marcellának* egy januárban rendezendő hangversenyre vonatkozó előterjesztését. *Boemm Rutának* a kongresszusi alap javára rendezendő képaució tervét és *Megyenné Brüll Hedvignek* egy karácsonyi bazárra vonatkozó indítványát.

November 18-án tartotta alakuló ülését a kongresszus *ünnepélyrendező* bizottsága *Lánczy Leoné* elnöklete alatt. Gróf Teleki Sándorné lelkes beszéde után *Lánczy Leoné* ismertette az egybegyűlteket előtt a bizottság munkakörét és vázolta azokat a feladatokat, melyek a bizottság tagjaira hárulnak.

Elhatározták, hogy nagy aparátussal látnak hozzá annak a szenzációsnak ígérkező darabnak rendezéséhez, melyet *gróf Teleki Sándorné „Nagyasszonyok felvonulása”* címen írt a kongresszus számára. Az ünnepélyrendező bizottság tisztikara a következőképp alakult meg: elnök: *Lánczy Leoné*, alelnök: *Bókay Árpádné*, titkárok: *Radnay Árpádné* és *gróf Batthyány Gyula*, jegyző: *Földváry Emma*.

November 22-én a kalauzoló-bizottság az állami gyermekmenhelyet tekintette meg, az intézmény működését *dr. Lengyel Pirooska* főorvos ismertette. Ugy a főorvos, mint a menhely minden alkalmazottja a legnagyobb készséggel kalauzolta a bizottságot.

November 13-án *Zipernowsky Károlyné* tagtársunk lakásán gróf Teleki Sándorné elnöklete alatt ülésezett az összbizottság a tagok élénk részvétele mellett. Az ülésen döntésre kerültek mindazok a tervek és indítványok, amelyek az egyes albizottságok ülésein merültek fel. Egyhangú lelkesedéssel fogadták *Lánczy Leonének* az ünnepély-rendező bizottság tervére vonatkozó előterjesztését, továbbá *Schwimmer Rózsának* a karácsonyi bazárra és a képaucióra vonatkozó indítványait. Az ülésen *Miss Cicely Corbett* is megjelent és nagy tetszéssel fogadott beszédet intézett a bizottság tagjaihoz.

Miss Corbett november 25-én Szegeden, 28-án Pécsen és december 1-én Fiúméban tartott előadást, a kongresszusnak sok új barátot és hívet szerezve fáradságot nem ismerő munkájával. A szegedi előadást *Kárászné*

Szivessy Mariska készítette elő óriási sikerrel. *Pécsen Kelemen Mózes* és több pécsi tagtársaink, Fiúméban pedig *dr. Kallós Zsigmond* buzgólkodott az előadás rendezése körül. Fáradozásukért hálás köszönettel adozunk e helyütt is. *A karácsonyi bazárról beszámolónk helyszíre miatt csak a jövő számban jelenhet meg.*

Sylvester a kongresszus szolgálatában. Az év utolsó estjét minden jóra és vidámra kész hangulatban köszöntjük; búcsúzunk az ó-esztendődtől és sok jó reménnyel telve köszöntjük az utódját. Ebből az érzésből fakad az a derült jókedv, amelyből sok üdvös tett eredhet. Reméljük, hogy ebből kongresszusi alapunk javára, a vendégfogadás költségére is jut valami, ezért vagyok bátor tapasztalatom gazdag tárházából erre vonatkozólag egyet-mást előterjeszteni.

Kezdjük az egyesületekkel, kaszinókkal, kávéházakkal és vendéglőkkel, ahol a kártyapénzek, billiárddíjak és nyeremények oly tetemes összeget tesznek ki Sylvester estjén, hogy azok egy része is nagy mértékben növelné kongresszusi alapunkat. Ehhez lehetne csatolni az újévi köszöntések megváltását is és a lapokban közzétehetnők azok nevét, akik e célra bizonyos összeget küldtek be. Ez nagyon kedves újévi meglepetés volna: a fővárosi és vidéki családok egyaránt elősegíthetnék e munkát. Mint-hogy ez a gyűjtés megoszlik számos ember között, áldozatról nem igen lehet szó, viszont minden kis adomány alapunk növekedését jelenti.

Ne feledkezzünk meg a szerencsejátékokról sem; a nyereség egy részét itt is foglaljuk le alapunk javára.

A tréfás posta is nagyon alkalmas a Sylvester-est élénkítésére, mert nemcsak a vendégek hangulatát emeli, de kisebb összegek leadására is nyújt alkalmat. Továbbítsunk ilyenkor mulatságos tartalmú levelezőlapot, levelet, sürgőnyt, de eladhatunk kis zsebnaptárt és hasonló apró dolgot is: ezáltal élénk forgalom fejlődik a vendégek között, úgy hogy tanácsos újabb postacikket készletben tartani, mert bizonyos, hogy azok is elkelnek.

Tréfás feliratú, csemege, apró fánkok, diós és mákos patkók igen kelendő cikkek ilyenkor, ha 10-20 filléért adhatjuk. A- tombola-számok kihúzása, a nyeremények kiosztása is nagy örömet okoz és rendszeren az új esztendő első nagy eseménye. A különböző fogadások pénzületi eredményét természetesen megint csak alapunk javára kell lefoglalnunk.

Még egy más dologra is felhívom tisztelt tagtársaink figyelmét; újév napján sokan virággal róják le hálájukat azokkal szemben, kiknek vendégszeretetét élvezték. Nem volna-e kedvesebb hervadhatatlan érdemeiket szerezni azért, hogy névjegyünket a kongresszusi alap javára a beküldött összeg nyugtájával együtt áturaljuk a kedves ismerősöknek?

S ha a virágüzletek színleg csorbát szenvednének is, a sok ezer kongresszusi vendég majd jóvá teszi ezt, amidőn ellátogatnak hozzánk, emelik idegenforgalmunkat s a magyar vendégszeretet híret viszik szerte a világba.

Engel Berta, Nagysurány,